

מסורת הש"ס

(א) (נמנכר יתן, ב) בטרסה יניחו מש"ס כי י"ק, ג) שפין למשנה דף ה:ה, ד) שילדה סוס כג'זלן, ה) דף ז:ז, ו) שפין לעצ'ן, ז) מניה טמאלי נך י"ק, ח) ונע"ע חוס' בי"ק מא': ד"ה נפקא ותוס' מנחות יז': ד"ה ור"ש, ט) ויש לנחות דלויכא לאוקמי כהלשו ורובו דמי לאמו א"י נחיר קלט מהוא טמא ואת נעמיד לאסור חלבו וגמל נשה מפני שטועה כמו שפן וארננה וחור כדלמריקן לקמן י"ק, י) נ"י רש"א מהוא טמא, יא) ונע' חוס' מנה ב: ד"ה נקטיקן, יב) במורה אב ואס דהשוו מורחלן לעולם המקום י"ק, יג) כדמריי מנחות מז'. כל שפין מניה תפילין עובד כמניה עשה כ"י דמיא למורה כי י"ק

—●●●—

תורה אור השלם

- כל פטר דרנא לי זבל מקנן תזכר פטר שור ושהו ופטר חמור תפדה בשא ואם לא תפדה ויגרפחו כל בכור גנין תפדה ולא יקרא פני רוקם: שמואל יז ט כ
- אך אתר זה לא תואכלו מעמלי הגדה וממפריסי תפריק את הגמל בי מעלה גדה הוא ופריקא איננו מפריס עקבת הוא לקבם:

—●●●—

הנהרות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ויאל ובי ובעולם אין נפקין אלא משה וכו' מפדה בשנה למנן נך:

(ב) ד"ה חמור אדום בעלמא הוא ולמיני:

—●●●—

רבינו גרשום

פרץ רב אחאי. וחיכ מצית למעט פטרי סוסים וגמלים מכל דבר דהא פטר חמור אחרינא לא מייחי להכי אלא תרוייהו צירינ: דאי כתב רחמנא חד תורה אמרנא הוה פטר חמור דבר שהיה בכלל בכור בהמה הטמאה תפדה: ויצא מן הכלל. דכתב ופטר חמור תפדה בשא ולא ללמד על עצמו כ"י: א"כ. דלעולם בכל דבר א"כ לכתוב ופטר חמור תפדה בשא וחמור תפדה בשא פטר פטר חרי וינני למא לי פטרי חמור אמרנא נך לפדות ולא פטרי סוסים וגמלים כ"י: כל מקנן תזכר כלל שור ושהו חמור דר"י וינני ליה ופטר חמור תפדה בשא וחושבי ליה כפרטא: ור' יוסי הגלילי. אמר לך האי חמור לא הוי כפרטא דפטר הפסיק הענין ואי אתה לדנונו לחמור עם שור ושה בכלל ופטר ולא כלל ופטר הוא: ורבנן אמרי אין ודאי חמור גמי הוי כמחורא פרטא דר"י ופטר חור ועריבה דמוסף על ענין ראשון והוי נמי כפרטא: ור' יוסי הגלילי. א"כ אחד פרטא הוא לא לכתוב לא ור"י ווא פטר: פסיק ליה. ופטר והורי ו' ועריב להו דהוה חד פרטא ור' יוסי לא משמע ליה האי והורי עריב: ויש בו מקצת סימן. שדומה לפרה: או דלמא כיון דמין טמאה הוא האם והבן והאם קדוש בכבורה קדוש גם הבן והואיל ויש בו מקצת סימן: לא אפרה שילדה מין חמור. כי יש בו מקצת סימן א' חייב דאידי

ס"ג. מקרא אחר (שמות לד) ופטר חמור תפדה משה אס אינו ענין למעט שאר בהמה טמאה משה שהרי מעטן בפסוק ראשון תנאו ענין למעטן מכל קדושת כזור: **מסקיף לה רב אחא**. הא תרוייהו זריכי דאי כתב חד הוה אמינא הוי פטר הבהמה הטמאה תפדה^(א): **ויאל מן הכלל ללמד**. שפדיונו משה לא ללמד על עצמו יאל אלא ללמד על הכלל כולו יאל כו' ולעולם ^(ב) נפדין משה ת"ל מקרא אחר ופטר חמור תפדה לומר נך זה משה ולא אחר משה: **מעטינאו משה ולעולם ככל דבר**. וקדושים כזכור: **א"כ לנפוב**. קרא מניינא חמור משה תפדה ואנא ידענא דבפטר קמישעני מדהדר כתב פטר ש"מ מדין פטר רחס ממעט לכו לשאר בהמות טמאות דאין להם דין כזורה: **כל מקנן סוכר**. פטר שור ושה ופטר חמור תפדה משה כלל ופטר כהדדי:

פטר חמור הפסיק הענין. דלא תדייניה ככלל ופרט דאי אקרא קמא קא מהדר מכדי כתיב לעיל מיניה פטר שור ושה לכתוב וחמור תפדה משה ונהדר אפטר דלעיל אלא מהדער כתב פטר ש"מ לאו אקרא קמא קמהדר: וי"ו. דכתב ופטר הדר ערביה ואהדריה אקרא קמא דר"ו ומוסף על ענין ראשון: ור' יוסי. אמר נך אי אקרא קמא קאי לא לכתוב פטר לאפסוקיה ולא נטערך וי"ו לערביה: וחדר עריב לכו. למימר דלידייניה ככלל ופרט: או דלמא כיון. דתרוייהו שוו דמין בהמה טמאה יניחו לאו שנייה ימירא הוא וכי אית מקצת סימנים דאס חייב: סימנין **מילתא**. חשונה היא דלע"ג דלישעני כולי האי מחייבי ליה מקצת סימנין כזכורה: **מאי לאו אפי' פרה שילדה מין סוס**. וש"מ סימנא מילתא היא וכ"ש כולהו אצין: **לא אפרה שילדה מין חמור**. דהואיל ותרוייהו בני קדושת ^(א) בהמה יניחו כי אית מקצת סימנין חייב ולא תפשוט משום מינה אלא **חדא: מאי לאו אסרוייהו**. קאי האי ואס יש מקצת סימנין ותפשוט מינה תרתי: **לא אפרה שילדה מין חמור**. ונשוש דתרוייהו קדשי כזורות: **אצל חמור שילדה מין סוס למאי הלכא קתני לה הכא לפטורא**. ללאשמעינן דנמדה חיי ופטור מן הכזורה כי לית ציה מקצת סימנין דמשום רישא קתני חמור שילדה מין סוס אצל סיפא לאו עלה מהדר: **חמור אדום** ^(ב) . וליחייב כזכורה קמ"ל. סתם סוקים **אדומים** הן: **סימנא נעלמא דלא סתניף** נך. גירסתמן כמשנה ותמימא טהורה שילדה מין טמאה אסור וטמאה שילדה מין טהורה ומת:

דבר

אציטרך ס"ד התם הוא דיש לה קרנים והא אין לה קרנים הא פרסותיה סדוקות והא פרסותיה קלוטות אבל ואידי ואידי אין לה קרנים אידי ואידי פרסותיה קלוטות אימא חמור אדום בעלמא הוא קמשמע לן: ומהו הן באכילה כו': למה לי למיתני שהיוצא סימנא בעלמא הוא דלא תיחלף לך דלא תימא זיל בתריה ידידיה והאי טהור מעליא הוא והאי טמא מעליא הוא אלא זיל בתר אימיה מנא הני מילי דתנו רבנן ^א אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך שהוא מעלה גרה ומפריס פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה יזה טהור שנולד מן הטמא או אינו אלא טמא הנולד מן הטהור ומאי ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה הכי

סימן בעלמא הוא. לגרסי' דלא תיחלף לך איזה מותר באכילה דיכלי איניש למיטעא ביה: דלא תימא זיל בתריה ידידיה. דנולד אי הוי מין טהור וטהור מעליא הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דזיל בתר אימיה אי אימיה טהורה היוצא ממנה אציג' שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמאה הנולידה מן הטהורה לא תאכלו ומאי ממעלה

הלוקח עובר חמורו

פרק ראשון בכורות

ו.

ו' ומה הן באכילה. מה הוא מיושב יותר שלל דבר א' אלא מפרה שילדה מין חמור ולא חמור ^(א) (הילד פרה): **למה די במיתני שהיוצא**. לקמן^(ב) דייק מינה מי רגלים של חמור אסורין והכא דייק מדקמני שהיואל שנותן טעם לדבר הוה ליה למיתני והיואל: ^(א) **ורבי שמעון נפקא מאת הגמל**. הכא דריש ר"ש את וצפ' קמא דנמנות (דף יא:): גבי לבונה אמר ר"ש את לא דריש וז"ל את לא דריש להסיא דרשא מדע מדלא מיייתי עלה הסיא דשמעון העמסוני כדמיייתי הכא וא"ת דמשמיה הכא מאן דדריש את אסר קלוט כר"ש ורבי יוסי הגלילי דריש צפ' ארבעה ותמשה (בי"ק מא'): דדריש בעל השור נקי מדמי ולדות ואת להנחת עורו וצפ' בהמה המקשה (חולין דף ע:): שרי קלוט גבי בהמה שמת עוצרה ואמר ר' יוסי הגלילי מטימאה טמא מטהרה טהור דכתיב וכל הולך על כפיו מהלכי כפיס ^(א) טמא נך ופריך קלוט מצמי קלוטה ליטמא ש"מ פשיטא ל'י לר' יוסי מטהרה טהור וי"ל נימא ליישב מילתיה דר' יוסי אפילו למי"ד קלוט שרי א"נ צראשו ורובו דמי לאמו איירי דמודה ר' שמעון ^(א) דשרי ויש לדקדק מהכא דכדי הלכתא דלא דרשנין את דקיימא לן כרצנן דשרו קלוט כדמוכח פרק בהמה המקשה (שם עה:): דלמר הכל מודים בקלוט צן קלוטה צן פקועה שמוחר תרתי תמייה דכריי איניש ש"מ קלוט שרי ^(א) ואיכא לאוקמא כדלשו ורובו דמי לאמו אס כן נחיר קלוט ^(א) מהא טעמא ואת יעמיד לאסור חלצו וגמל נשה מפני שסועה כמו שפן וארנבת כדלמר לקמן וה"ג ינמא לר' יוסי הגלילי אצל יש לדקדק מדלמר פרק זנות כותים (נהד דף ז:). נקטינן אין קושי סותר ציבה ואי משכחת מנא דלמר סותר ר' אליעזר היא והתם (דף לה). מפרש טעמא דר' אליעזר משום דדריש את וצמזמות פ' הנושא (דף קג:). דלמר הזהיר בצבדו למנכס וקאמר אשת אב הואי ופריך אשת אב נמי דלורייתא היא את אצין לצבות אשת אצין י"ל נימא ל'י ליישב דברי רבי ככולי עלמא ^(א) עוד נראה דאין זה ראה מנדה דמה הוא זקוק לומר ^(א) אי משכחת מנא דלמר סותר ר' אליעזר היא הא איכא כל הני תנאי דדריש את ^(א): **פירוש**. וא"ת לוקמא ^(א) בצבדו ^(א) ואס דמשווה כצודו לצבד המקום קידושין (דף ז:): ולעצור עליו צשני עשה ^(א) (כדלמר תפילה ושיחה עשה) י"ל דמשמע ליה דומיא מורא של מקום וזה אי אפשר ורבי עקיבא מרבה תלמידי חכמים דתנן (אבות פ"ד מ"ג) מורא רבך כמורא שמים: הטמא'ס

אציטרך ס"ד התם הוא דיש לה קרנים והא פרסותיה סדוקות והא פרסותיה קלוטות אבל ואידי ואידי אין לה קרנים אידי ואידי פרסותיה קלוטות אימא חמור אדום בעלמא הוא קמשמע לן: ומהו הן באכילה כו': למה לי למיתני שהיוצא סימנא בעלמא הוא דלא תיחלף לך דלא תימא זיל בתריה ידידיה והאי טהור מעליא הוא והאי טמא מעליא הוא אלא זיל בתר אימיה מנא הני מילי דתנו רבנן ^א אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך שהוא מעלה גרה ומפריס פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה יזה טהור שנולד מן הטמא או אינו אלא טמא הנולד מן הטהור ומאי ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה הכי

סימן בעלמא הוא. לגרסי' דלא תיחלף לך איזה מותר באכילה דיכלי איניש למיטעא ביה: דלא תימא זיל בתריה ידידיה. דנולד אי הוי מין טהור וטהור מעליא הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דזיל בתר אימיה אי אימיה טהורה היוצא ממנה אציג' שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמאה הנולידה מן הטהורה לא תאכלו ומאי ממעלה

יש א ב מיי פ"ב מהל' בכורות הלכה ו סמג עשין רל טו"ע י"ד סימן שטו סעיף ו:
ג נמי' פ"א מהל' מאללות אסורות הל"ה טו"ע י"ד סי' עט סעי' ב:ן

שיטה מקובצת

א' אלא בפרה שילדה מין חמור ולא חמור שילדה פרה. וראייתו ספרים שכתוב בהם וחמור שילד כעין פרה וגירסת נכונתה היא דטפי הוי חרוש דפטור מן הכבורה מחמור שילדה כעין סוס פרה. וראייתו קדוש בכבורה. ע"כ תוספת הרא"ש:
ס עוד נראה דאין זה ראה ובר. וג"ל דאין זה רחיוו דניחא ליה לטנטק כ"רא לפי שדבר בקושי עצמו. תוס' הרא"ש:
ב מן אי משכחת תנא דהא דמא ר' אליעזר היא אמר איכא כל הני דרדשי את כיון ובר' ואי"ת לוקמא על מוראת אב ואם הדשוה כבודן לכבוד המקום וכו' ולעבור בתרי עשה וכו' (עי' תוס' קמא ע"ב) כדאמר גבי תפילין שיש ח' עשה וז"ל הרא"ש ז"ל וי"ל דלא משמע ליה להשוות מורא בשר ודם למורא המקום עד שבא ר"ע וכו' ת"ח. לפי שמיצניו בהם לשון זה ומורא רבך כמורא שמים אבל ואהבת את ה' אלהיך לא הוה ק"ל לרבות אב ואם לענין אהבה (דמי' כיון) שהשוה הכותב (בכורות) לכבודו ע"כ מצאתי וג"ל דטעות נפל בהנה וג"ל מאי דכתבו ואי"ת קאי על דבור התוס' שקביעותו על מאי דאמרו בגמ' כיון שהגיע לזה ה' אלהיך תירא פירש וכו' והוא בעי':

—●●●—

רבינו גרשום (המשך)

דפטורה מן הכבורה כי אין בו מקצת סימנים ואפילו פרה וכו': חמור שילדה מין סוס דכי אין בו מקצת סימנין מכביע דפטור אלא מין סוס דכי אין בו משום דחמור דילדה מין סוס דחייב דכי יש בו מקצת סימנים. לעולם אפרה קאי ולא אחמור ואי אמרת א"כ חמור שילדה מין סוס למאי קתני לה לפטור פשיטא לאו פשיט' היא דאיצטר' למיתני לה לפטורה דלא ילפינן לה מפרה שילדה חמור דסד"א הנתם הוא מפרה שילדה חמור דכי אין לה מקצת סימנים דפטורה דהא יש לה קרנים וכו': אבל הכא. בחמור שילדה מין סוס דאידי ואידי אין לה קרנים אידי ואידי פרסותי' קלוטות ממאי דהאי מין סוס דלמא לאו סוס הוא אלא חמור אדום בעלמא הוא. דסתם סוס אדום וחמור שחור. והאי דלמא אציג' דאדום הוא אימא חמור אדום הוא וליחייב בכבור להכי אציטרך למתני לה לפטורה ואכתי לא ילפינן דליחייב בכבור כי יש בו מקצת סימן אלא בפרה שילדה מין חמור אבל חמור שילדה מין סוס ופרה שילדה מין סוס אכתי לא ידעינן: ומה הן באכילה. ולדות של בהמה טהורה שהוא כמין בהמה טמאה מותרין הן באכילה שהיוצא מן הטמא טמא: והיוצא מן הטמא טהור:

ואידי בני מיקדש בבורה יניחו ולא בפרה שילדה מין סוס ולא חמור שילדה מין סוס ולא בפרה שילדה מין סוס ולא חמור שילדה מין סוס דהוא ח' חייב בכבורה: לא. אפרה שילדה מין חמור קאי: למאי קתני לה לפטורא.

—●●●—

